

Lapsen parhaaksi!

Varhaiskasvatuksen nykytila ja tulevaisuus -selvitys

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry

Suomen lähi- ja perushoitajien liitto SuPer ry

Sosiaali- ja terveysalan ammattijärjestö Tehy ry

Suomen Lastenhoitoalan Liitto SLaL ry

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry

15.1.2018

VERTIKAL

Lapsen parhaaksi -selvitys

- **OSA 1 - Tavoitteet**
- Tuottaa laaja-alainen ja rakentava esitys suomalaisen varhaiskasvatuksen kehittamisestä
- Edistää suomalaisen varhaiskasvatuksen kehittämistä lapsen parhaaksi
- **OSA 2 – Tilastot**
- Arvioida kehittämisen pohjana käytettävien tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta
- **Yhteenveto**

Lapsen parhaaksi

OSA 1

Tavoitteet

Varhaiskasvatus on rajussa ja jatkuvassa muutoksessa

- Päiväkotihoidon mitoitusta muutettiin (suhdeluku 3 vuotta täyttäneiden osalta 7,00 → 8,00), josta on aiheutunut kielteisiä lapsivaikutuksia ja henkilöstön työhyvinvoinnin heikkenemistä.
- Varhaiskasvatuksen subjektiivisen oikeuden rajaaminen kunnille sallittiin, osa kunnista on rajauksen tehnyt ja osa on jo tekemäänsä rajausta purkamassa, jolloin laadunvaihtelu on aiempaa suurempaa.
- Varhaiskasvatuspalveluiden toteutus on voimakkaasti eriytynyt, minkä vuoksi lapset ja huoltajat saavat erilaisia palveluita erilaisen määrän.
- Perhepäivähoito on kysytty ja suosittu vaihtoehto, jonka tarjonnan määrä ei vastaa vanhempien toiveita
- Yksityisen palvelutuotannon osuus on noussut jatkuvasti.
- Kunnat ovat korvanneet yksityisen hoidon tukea ja ostopalvelua palvelusetelillä.
- Asiakasmaksut ovat eriytyneet kunnittain ja muuttuneet moneen kertaan, mikä on johtanut sekä henkilöstön työmäärän että hallinnollisen työn määrän kasvuun.
- Varhaiskasvatussuunnitelman toimeenpano vaatii paljon resursseja.
- Uusia tietojärjestelmiä on otettu ja otetaan käyttöön vanhojen lisäksi.
- Vanhempainvapaissa ja kotihoidontuessa tapahtuvat muutokset tulevat vaikuttamaan myös varhaiskasvatukseen.
- Kunnat toteuttavat alle 6-vuotiaille maksutonta varhaiskasvatusta vaihtelevasti omilla päätöksillään.
- Varhaiskasvatus on siirtynyt sosiaalitoimesta opetustoimeen, mutta jäljellä ovat edelleen merkittävät muun muassa sosiaaliseen yhdenvertaisuuteen ja terveyteen liittyvät tehtävät.

Lapsen parhaaksi – varhaiskasvatuksen kehittämisen visio

1. Hoidon, kasvatuksen ja opetuksen yhdistävä suomalainen EduCare-malli on arvioitu ja päivitetty.
2. Kaikkien ammattiryhmien pedagoginen osaaminen ilmenee kaikessa toiminnassa.
3. Eri tehtäviin valmistavien koulutusten sisältöjä on kehitetty vastaamaan varhaiskasvatussuunnitelman ja –lain vaatimuksia, tavoitteita ja sisältöjä.
4. Varhaiskasvatus rakentuu vahvoista ja vastuullisista moniammatillisista tiimeistä ja työyhteisöistä, jotka kokonaisuutena vastaavat eri-ikäisten lasten moniulotteisiin yksilöllisiin tarpeisiin.
5. Kehittyvä johtaminen hyödyntää kaikkien henkilöstöryhmien osaamista.
6. Varhaiskasvatuksen toiminta ja laatu perustuvat eri ammattiryhmien ja yhteistyötahojen väliseen luottamukseen.

Lapsen parhaaksi - varhaiskasvatuksen kehittämisen haasteet

- Suomalainen varhaiskasvatus on maailman parasta – hyvää kannattaa parantaa sopivan mittaisin askelin.
- Suomalainen varhaiskasvatus on ollut monimuotoista – valinnan mahdollisuuksia säilytettävä myös jatkossa.
- Luottamus on tärkein voimavara – uhkana ammattiryhmien välisen luottamuksen heikentyminen.
- Kehittämisen pohjana käytettävät toimintatilastot ja tiedot ovat osin virheellisiä ja epätarkkoja – varhaiskasvatuksen tulevaisuuteen vaikuttavat laskelmat tulee päivittää.
- Lasten ja perheiden eriarvoistumisen ehkäiseminen on keskeinen varhaiskasvatuksen arjen tehtävä osana palveluverkostoa.
- Pedagogiikkaa kehitettäessä tulee ottaa huomioon myös pienten lasten pedagogiikan painotukset.
- Koulutusta kehitettäessä pitää huolehtia koulutusmäärien ja työllisyyden tasapainosta sekä alueellisesta elinvoimaisuudesta, joten muutokset eivät tältä osin saa olla liian nopeita.

Lapsen parhaaksi - selvityksen painopisteet

1. Varhaiskasvatuksen korkea nykylaatu pitää tunnustaa
2. Kaikkien osaamista tulee kunnioittaa ja hyödyntää
3. Moniammatillinen yhteistyö on laadun ytimessä
4. Kehittämiseen realismia ja malttia
5. Kaikki toimintamuodot ovat osa varhaiskasvatuksen visiota
6. Laatu rakentuu luottamuksesta

1. Varhaiskasvatuksen korkea nykylaatu pitää tunnustaa

- hyvä paranee vahvuuksia vahvistamalla

- Suomalainen varhaiskasvatus on tuloksellista, vaikuttavaa ja kansainvälisesti erittäin arvostettua – sitä pidetään maailman parhaana.
- Varhaiskasvatuksen asiakaskyselyissä ilmaistaan aina erittäin suurta tyytyväisyyttä palveluihin.
- Muiden maiden varhaiskasvatuksen toimintamallit soveltuvat sellaisenaan huonosti Suomeen, sillä pedagogiikka syntyy ja kehittyy osana laajempaa kulttuurista ja yhteiskunnallista kontekstia.
- Hyvää ei tarvitse korjata, mutta kehittäminen on välttämätöntä yhteiskunnan ja perheiden tarpeiden muuttuessa.
- Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa tärkeänä tekijänä on suhdeluku, jonka nostaminen väistämättä heikentää laatua.
- Lapsen ehjä päivä ja kokonaisvaltainen varhaiskasvatus vaarantuu, jos arki jaetaan keinotekoisesti varhaiskasvatukseen ja päivähoidon.
- Kehittäminen ei saa tarkoittaa vahvuuksista luopumista, vaan päinvastoin uuden rakentamista vahvuuksien varaan:
  - EDUCARE –mallissa kasvatus, opetus ja hoito nivoutuvat yhdeksi kokonaisuudeksi.
  - Moniammatillisuus ja korkea koulutustaso: monien muiden maiden käytännöistä poiketen kaikki ammattiryhmät ovat korkeasti koulutettuja pedagogisia ammattilaisia.
  - Lämmin ja sensitiivinen vuorovaikutus on varhaiskasvatuksen tärkein laatukriteeri.
  - Varhaiskasvatuksen monipuolinen palvelurakenne ja sen tuottamat valinnan mahdollisuudet: päiväkodit, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatus.

2. Kaikkien osaamista tulee kunnioittaa ja hyödyntää

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa todetaan seuraavaa:
  - Pedagogiikalla tarkoitetaan monitieteiseen, erityisesti kasvatusta ja varhaiskasvatustieteelliseen tietoon perustuvaa, ammatillisesti johdettua, **ammattihenkilöstön toteuttamaa** suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa.
  - Pedagogiikan toteutuminen varhaiskasvatuksessa edellyttää pedagogista asiantuntemusta sekä sitä, että **henkilöstöllä on yhteinen ymmärrys** siitä, miten lasten oppimista ja hyvinvointia voidaan parhaalla mahdollisella tavalla edistää.
- Jako varhaiskasvatukseen sosionomeihin ja varhaiskasvatukseen opettajiin on keinotekoinen ja veisi lastentarhanopettajiksi jo kouluttautuneilta sosionomeilta ammatin sekä tuottaisi tarpeetonta hierarkiaa nykyisen toimivan työnjaon sijaan.
- Educare-malliin sisältyvä hoito ja siihen liittyvä osaaminen on olennainen osa varhaiskasvatuksen kokonaisuutta.
- Kaikkia varhaiskasvatuksen koulutusten sisältöjä myös pedagogiikan osalta kehitetään vastaamaan nykyisiä ja tulevia vaatimuksia.
- Pedagogisen osaamisen lisäksi varhaiskasvatuksessa tarvitaan jatkuvasti myös terveydenhoidollista osaamista.
- Perheiden ongelmat ja lastensuojelulliset tarpeet näkyvät varhaiskasvatuksen arjessa, henkilökunnan tulee osata tukea perheitä ja huoltajia.
- Osaavan henkilöstön saatavuuden ja henkilöstön jatkuvan kehittämisen ja kouluttautumisen johdosta tulee varmistaa kaikkiin vaiheeseen joustavat opintopolut sekä riittävät täydennys- ja jatkokouluttautumisen mahdollisuudet.
- Varhaiskasvatuksessa työskentelee lastenhoitajien ja opettajien lisäksi lasten tukitoimenpiteissä toimivia avustajia ja ohjaajia, joiden osaaminen tukee kokonaisuutta.

3. Moniammatillinen yhteistyö on laadun ytimessä

- Hoidon, kasvatuksen ja opetuksen ulottuvuudet (Educare-malli) painottuvat eri tavoin eri-ikäisillä lapsilla: pienimpien lasten kohdalla painottuu hoito ja isompien lasten kohdalla opetus, mutta kokonaisuus on kauttaaltaan pedagogista toimintaa.
- Lapsen osallisuus ja lämmin vuorovaikutus pedagogiikan painopisteinä edellyttävät henkilökunnan konkreettista ja riittävää läsnäoloa myös ajallisesti.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa todetaan seuraavaa:
  - Lapsella on oikeus saada suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa.
  - Kokonaisvastuu lapsiryhmän toiminnan suunnittelusta, toiminnan suunnitelmallisuuden ja tavoitteellisuuden toteutumisesta sekä toiminnan arvioinnista ja kehittämisestä on lastentarhanopettajalla.
  - Lastentarhanopettajat, lastenhoitajat ja muu varhaiskasvatuksen henkilöstö suunnittelevat ja toteuttavat toimintaa yhdessä kokonaisuuden ollessa pedagogiikkaa.
  - Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnasta ja toteutumisen arvioinnista vastaa henkilö, jolla on lastentarhanopettajan kelpoisuus, mutta varsinainen suunnitelman laadinta tehdään joustavasti eri ammattiryhmien toimesta yhteistyössä huoltajien kanssa.

4. Kehittämiseen realismia ja malttia

Muutokset varhaiskasvatuksessa tulee tehdä hallitusti, pitkäjänteisesti ja ennakoitavasti

- Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on 260 000 lasta perheineen.
- Varhaiskasvatus työllistää suoraan ja välillisesti (palvelu ja tukipalvelut) lähes 70 000 ihmistä.
- Varhaiskasvatuksen kustannukset ovat merkittävä ja tärkeä osa kuntataloudesta.
- Varhaiskasvatuksen keskeinen sosiaalinen ja yhteiskunnallinen tehtävä on mahdollistaa huoltajien työssäkäynti ja opiskelu.
- Varhaiskasvatus toimii varsinkin esiopetuksen ja osin myös tilojen osalta vahvassa yhteistyössä perusopetuksen kanssa.
- Muutokset varhaiskasvatuksessa vaikuttavat myös kuntien investointeihin, joita tehdään vähintään 20 vuoden ennakkoinnilla.
- Muutokset vaikuttavat voimakkaasti varhaiskasvatuksen opiskelijoihin, opettajiin ja oppilaitosten muuhun henkilökuntaan.
- Varhaiskasvatus toimii tiiviissä yhteistyössä sosiaali- ja terveystalouden kanssa.

5. Kaikki toimintamuodot ovat osa varhaiskasvatuksen visiota

- Varhaiskasvatuspalvelut ovat monimuotoinen ja huoltajien arvostama kokonaisuus: päiväkotihoido, perhepäivähoito, ryhmäperhepäivähoito ja avoimet varhaiskasvatuspalvelut täydennettynä erityisvarhaiskasvatuksella ja joustavilla vuoropäivähoidon palveluilla.
- Valinnanvapautta eri palvelumuotojen välillä on pidetty Suomessa aina tärkeänä – eri perheillä on erilaisia tarpeita.
- Perhevapaiden uudistaminen tarkoittanee varhaiskasvatuspalveluiden laajenevaa käyttöä.
- Perhepäivähoito ja kehittyvä avoin varhaiskasvatus ovat vanhempien suuresti arvostamia palvelumuotoja, jotka kannattaa säilyttää osana palveluvalikkoa ja joita kannattaa edelleen kehittää.
- Kunnallisessa perhepäivähoidossa on edelleen yli 20 000 lasta ja hoitajia on yli 6000 (yksityisen perhepäivähoidon määrästä ei ole tilastoja).
- Seurakuntien päiväkerhoissa on kymmeniä tuhansia lapsia, joiden palvelu siirtynee mahdollisen maksuttomuuden myötä kunnallisen puolen järjestettäväksi.
- Työelämän muutokset luovat painetta joustavampiin ja monimuotoisiin varhaiskasvatuspalveluihin kuten vuorohoitoon.
- Yhteiskunnalliset muutokset luovat painetta erityisvarhaiskasvatuksen kehittämiseen.

6. Laatu rakentuu luottamuksesta

- Kansainvälisessä vertailussa suomalaisen koulutusjärjestelmän ehdoton vahvuus on luottamus kaikilla tasoilla ja tasojen välillä, jolloin luottamuksen heikentymisellä on suora ja kielteinen vaikutus varhaiskasvatuksen laatuun.
- Luottamuksen heikentyminen johtaa siihen, että poliittiset päätökset tehdään alan ammattilaisia ja muita asiantuntijoita kuuntelematta.
- Varhaiskasvatuksen tiekartan (*Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017-2030, OKM*) luoma eri ammattiryhmien vastakkainasettelu on erittäin vaarallinen näkymä, jonka toteutumisella olisi pitkäkestoisia kielteisiä vaikutuksia varhaiskasvatuspalveluiden laatuun ja asiakastyytyvyyteen.
- Varhaiskasvatuksessa luodaan voimakkaasti erilaisia osallisuuden malleja ja polkuja, joiden kautta saadaan myös vanhemmat ja läheiset entistä paremmin mukaan rakentamaan luottamusta.

7. Yhteenveto sisällöistä ja tavoitteista

- Varhaiskasvatuksen tulee olla kaikinpuoliseen luottamukseen perustuvaa.
- Päiväkotien kuten muidenkin varhaiskasvatuspalveluiden toiminnan pohjana ovat osaamiseltaan korkeatasoiset moniammatilliset tiimit ja työyhteisöt.
- Varhaiskasvatuspalvelut eivät ole rikki – hyvää ei tarvitse korjata.
- Kaikkien ammattiryhmien osaamista tulee kehittää erityisesti pedagogiikan osalta.
- Osaamisen lisäksi laadun ratkaisee osaavien työntekijöiden määrä.
- Päätöksenteon tulee kaikilta osin tähdätä lapsen parhaaseen.
- Tulevaisuudessa tarvittavasta osaamisesta ja koulutuksista tulee laatia laajapohjainen eri ammattiryhmät tasavertaisesti osallistava suunnitelma, jossa tulee myös arvioida kaikkien varhaiskasvatuksen toimintamuotojen kehittämistarpeita.
- **JOHTOPÄÄTÖS:** Varhaiskasvatuksen kehittäminen vaatii laajaan luottamukseen pohjautuvan suunnitelman. Selvityshenkilöiden laatiman Varhaiskasvatuksen tiekartan sisällölliset tavoitteet veisivät varhaiskasvatusta väärään suuntaan ja rapauttaisivat eri tahojen välistä luottamusta.

Lapsen parhaaksi

OSA 2

Tilastot

Tilastoista ja laskennan tavoitteista

- Osana Lapsen parhaaksi –selvitystä haluttiin tarkentaa tilannekuvaa nykyhetkestä tilastojen osalta sekä tätä kautta arvioida erilaisten kehittämistavoitteiden realistisuutta
- Kansalliset tilastot ovat kuntakohtaisina puutteellisia ja virheellisiä, mutta tarkasteltaessa koko maan aineistoa lasten määrien ja talouden kokonaismenojen osalta tiedot ovat melko oikein.
- Laskennassa verrattiin tilastotietoja Varhaiskasvatuksen tiekartan lukuihin, joiden pohjalta tiekartassa oli määritelty kehittämistavoitteita.
- Laskennan luvut tarkastettiin monesta eri laskentamallista käsin.
- Laskennassa käytetyt luvut ovat tuoreimpia mahdollisia vuodelta 2016.

OKM:n tilaaman selvityksen eli tiekartan* laskenta, henkilöstön määrät

Taulukko 11. Laskelma henkilöstötarpeesta

	aikuisten ja <u>lasten</u> <u>suhdeluku</u>	Lapsia + osallistumisasteen nousun merkitys	Työntekijätarve + osallistumisasteen nousun merkitys
Alle 3-vuotiaat, kokopäiväinen	1/4	31 404+6 000 yhteensä 37 404	7 851+1 500 <u>yhteensä 9 351</u>
Alle 3-vuotiaat, osapäiväinen	1/4	1 651	412
Yli 3-vuotiaat, kokopäiväinen	1/8	109 942+4 000 yhteensä 113 942	13 742+ 500 yhteensä 14 242
Yli 3-vuotiaat, osapäiväinen	1/13 kasvattajaa	41 329	3 179
		yhteensä 194 326	yhteensä 27 184

(Taulukko on kuvakaappaus tiekartasta.)

Tiekartan laskelma henkilöstötarpeesta:
Tarve 27 184, josta osallistumisasteen
noususta johtuvaa 2 000, jolloin **vertailuluvuksi
jää 25 184 henkilötyövuotta**

Laskenta toteutuu taulukossa laskennallisen minimin mukaan. Laskelma ei ota huomioon vallitsevaa tilannetta, jossa kuntien suhdeluku on osin 1/7, lisäksi erityisen tuen tarpeen piirissä on 10 % ja vuorohoidon piirissä 10 % lapsista. **Tällöin todellinen suhdeluku kunnissa on noin 1/6,5.** Poikkeama tiekartan lukuun tällöin 25 %.

* *Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017-2030 (OKM)*

Tiekartan lapsitiedot ja niistä johdetut henkilöstömäärät

- Tiekartan teksteistä, lähdetiedoista eikä taulukoista käy selville, miten 6-vuotiaiden ikäluokan esiopetus ja esiopetuksen päivähoito on laskettu.
  - Tätä asiaa ei saatu selville suullisilla tiedusteluilla työryhmän jäseniltä eikä OKM:stä.
- Esiopetusta toteutetaan sekä päiväkodeissa (kunnalliset ja yksityiset) sekä kouluissa, joissa molemmissa toiminnasta vastaavat lastentarhanopettajat ja lastenhoitajat.
- Esiopetuksen päivähoito toteutuu monimuotoisena, mutta pääosin päiväkotien toiminnan osana siten, että siihen osallistuvat eri ammattiryhmät.
- Tässä selvityksessä esiopetus ei ole mukana, mutta esiopetuksen päivähoito on.
- Tämän selvityksen tilasto-osiossa ei ole otettu mukaan väestöennustetta (muutokset syntyvyydessä) eikä osallistumisasteen noston tavoitetta.

Vertailulaskennan toteuttaminen

- Vertailulaskenta Vertikalin Oy:n kokoamien tilastotietojen ja Tiekartan tilastotietojen välillä tehtiin kahdella tavalla: lapsitiedoista (Sotkanet, Vipunen) ja henkilöstömenoista (Tilastokeskus).
- Vertailulaskenta tehtiin ilman esiopetusta, esiopetuksen päivähoito on mukana (vaikutus on pieni).
- Laskennan osana käytettiin myös nk. Kuusikko-vertailua (6 suurimman kaupungin).
- **Laskennan ja vertailun perusteella nykyinen varhaiskasvatuksen henkilötövuosien määrä on yli 34 000, Tiekartan pohjaluku on 25 000, erotusta on yli 9 000 henkilötövuotta.**
- Mikäli esiopetus olisi laskennassa mukana, niin se muuttaisi lopputilannetta ja erotusta vielä suuremmaksi.
- Tiekartassa mukaan otettu osallistumisasteen nosto ei ole mukana tässä selvityksessä, mutta sekin muuttaisi myös lopputilannetta ja erotusta vielä suuremmaksi.
- Laskennan pohjana on tarkka tieto siitä, että päiväkodeissa keskimäärin 40 % toimii lastentarhanopettajana ja 60 % lastenhoitajana.
- HUOM! Tämän selvityksen laskennassa esitetyt luvut ovat samalla tasolla kuin KARVIN (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus) julkistamassa tilastoraportissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden toimeenpanon arvioinnista (<https://karvi.fi/varhaiskasvatus/>)

LASTEN MÄÄRÄT					
	alle 3-v.	3-5 v.	esiopetus	esiopetuksen ph	yhteensä
kunnallinen päiväkot	32 012	104 638	51 372	40 387	188 022
kunnallinen perhepäivähoito	11 985	11 866			23 851
yksityinen palvelu	12 347	28 811			41 158
koulut			10 628		10 628
YHTEENSÄ	56 345	145 314	62 000	40 387	263 659

VERTAILUKELPOISET LUVUT (MUUTETTU KAIKKI YLI 3-V. KOKOPÄIVÄLAPSIKSI)					
	alle 3-v.	3-5 v.	esiopetus	esiopetuksen ph	yhteensä
kunnallinen päiväkot	56 022	104 638	35 960	12 116	196 620
kunnallinen perhepäivähoito	11 985	11 866			23 851
yksityinen palvelu	21 608	28 811			50 419
koulut			5 314		5 314
YHTEENSÄ	89 615	145 314	41 274	12 116	276 203

HENKILÖSTÖTARVE PÄIVÄKODISSA	alle 3-v.	3-5 v.	esiopetus	esiopetuksen ph	Yhteensä
* suhdeluvulla 7	11 090	19 064	5 896	1 731	37 781
* suhdeluvulla 6,5	11 943	20 530	6 350	1 864	40 687
				Ilman esiopetusta	34 338
				Tiekartan luku	25 184
				Erotus	9 154

Tiekartan ja tilastojen erotus henkilöstömäärissä

Laskentataulukot lapsimäärillä

(vihreä = määrät, pinkki =

laskennalliset eli

vertailukelpoiset määrät)

Henkilöstötarve = jaetaan

vertailukelpoiset lapsimäärät

valitulla suhdeluvulla

Laskelma henkilöstömenoilla (Tilastokeskus, SotkaNet)

HENKILÖSTÖMENOT JA HTV-LUKU (HENKILÖTYÖVUOSI)				
Kuntien henkilöstömenot	1800	miljoonaa euroa (ei koulujen esiopetusta)		
Yksityisen henkilöstömenot	277	arvio lapsimäärän perusteella, miljoonaa euroa		
Henkilöstömenot yhteensä	2077	miljoonaa euroa		
Koko varhaiskasvatuksen HTV	56143	henkilötyövuosia varhaiskasvatuksessa		
Muun henkilöstön osuus	29 %	perhepäivähoito, hallinto, avustajat jne.		
Jää päiväkotien menoiksi	1481	miljoonaa euroa		
HTV:n keskihinta	37 500 €	päiväkotityössä keskipalkalla laskettu		
HTV-luku	39496	menot jaettuna HTV-hinnalla		
Josta esiopetus	5137	päiväkotien esiopetuksen HTV-luku		
<u>HTV-luku ilman esiopetusta</u>	<u>34359</u>			
<u>Tiekartan luku</u>	<u>25184</u>			
<u>Erotus</u>	<u>9175</u>	Tiekartan ja tilastojen erotus henkilöstömäärissä		

*HTV = henkilötyövuosi

Tiekartan tavoitteista ja niiden toteutumisesta

- *Tiekartan tavoitteena* varhaiskasvatuksen opettajia vähintään 40 %, *tässä laskennassa* käytetty 40 %
- Lastentarhanopettajat, AMK, tavoite 20-25 %, laskennassa 22,5 %
- Lastenhoitajat 35-40 %, laskennassa 37,5 %
- Kouluttamattomat, nykytilan arvio 5 %, tavoite laskennassa 0 %
- Vuosittain koulutetaan nettona 325 varhaiskasvatuksen opettajaa
  - 958 aloituspaikkaa, alalla pysyy 60 %, eläkkeelle 250, jää nettona uusia henkilöitä 325
  - Tavoiteltu muutos on Tiekartasta johtaen 6872 henkilöä, joten muutoksen läpiviemi kestää laskennassa käytetyillä luvuilla 21 vuotta
  - Laskennassa mukana opistotason lastentarhanopettajat, jotka tulkitaan laskennassa varhaiskasvatuksen opettajiksi
    - Jos opistotason lastentarhanopettajat tulkitaan muulla tavoin, nostaa tämä muutoksen läpiviennin aikaikkunan yli 30 vuoteen
- Sosionomeja eli ammattikorkeakoulusta valmistuneita lastentarhanopettajia nykytilanteessa 5000, tavoitetila Tiekartasta johtaen 7700, lisäkoulutuksen tarve 60 % alalla pysymisellä noin 300 aloituspaikkaa
- Lastenhoitajia nykytilanteessa 20 615, tavoitetila 12 885
  - Eläkkeelle siirtyy 10 vuoden aikana noin 4000 henkilöä
  - Lastenhoitajien lisäkoulutustarve noin 100 aloituspaikkaa vuosittain, mikäli lastentarhanopettajien aloituspaikkamääriä ei nosteta
- Eläkkeelle siirtyy varhaiskasvatuksesta noin 700 henkilöä vuosittain

Tiekartan tavoitteet ja tavoiteltu muutos henkilöstömäärissä nykytilan pohjalta ilman esiopetusta

	nykytilanne		tiekartta		
YHTEENVETONA	%	KPL	%	KPL	MUUTOS
LTO, YO + OPISTO	20 %	6872	40,0 %	13744	6872
LTO, AMK	15 %	5154	22,5 %	7731	2577
HOITAJA	60 %	20615	37,5 %	12885	-7731
MUU (KOULUTTAMATON)	5 %	1718	0,0 %	0	-1718

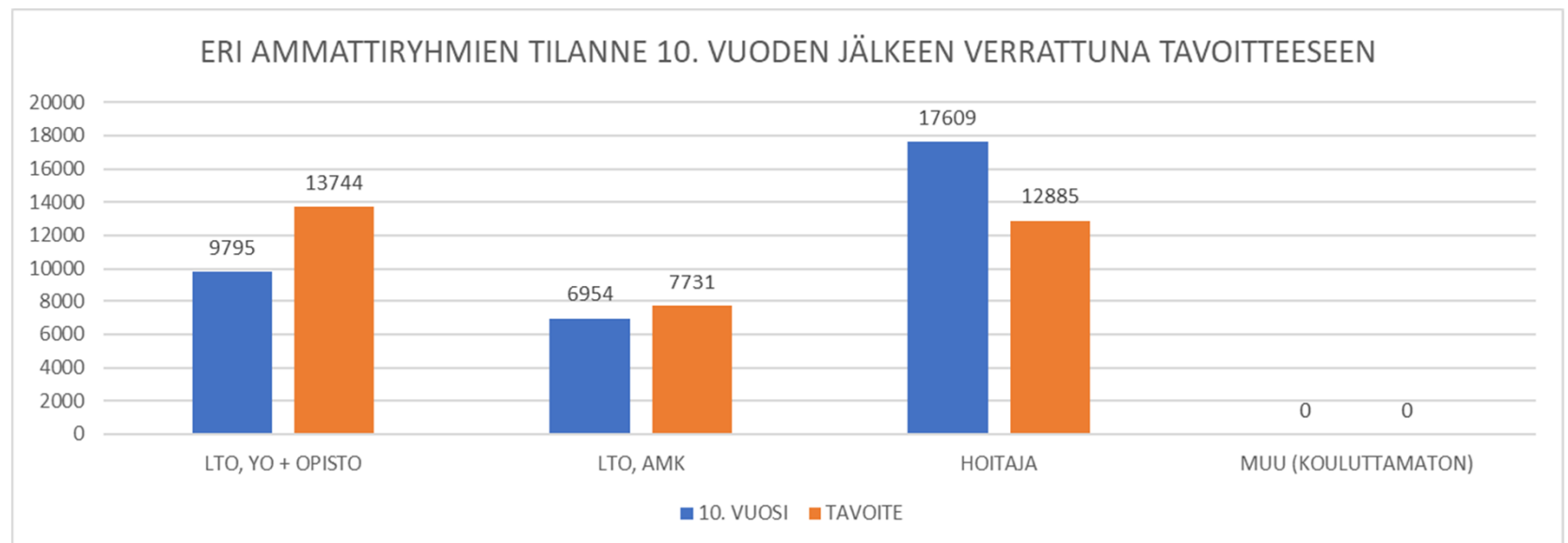
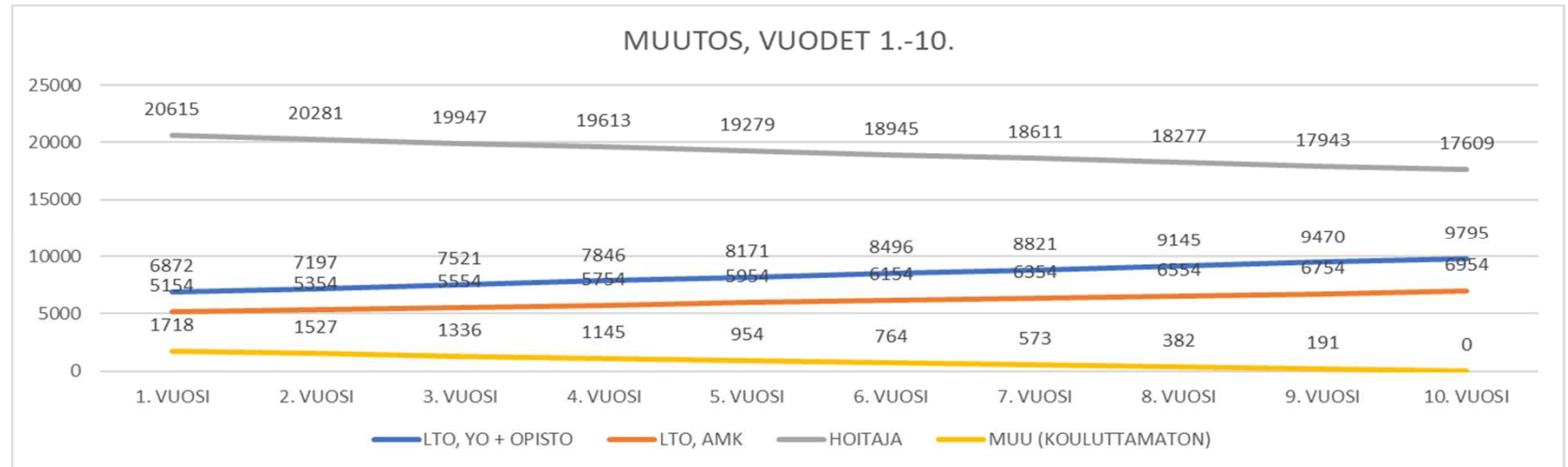
Laskelma:

Yliopistossa koulutettavien lastentarhaopettajien aloituspaikkamäärä on jatkossa 958 paikkaa. Alalta poistumisen ja eläkkeelle siirtymisen jälkeen alalle tulee uusia nettoa 325 henkilöä, joten Tiekartassa esitetyn 40 % tavoitteen saavuttamiseen menee yli 20 vuotta. Mikäli esiopetus olisi laskelmassa mukana, olisi aika vielä pidempi.

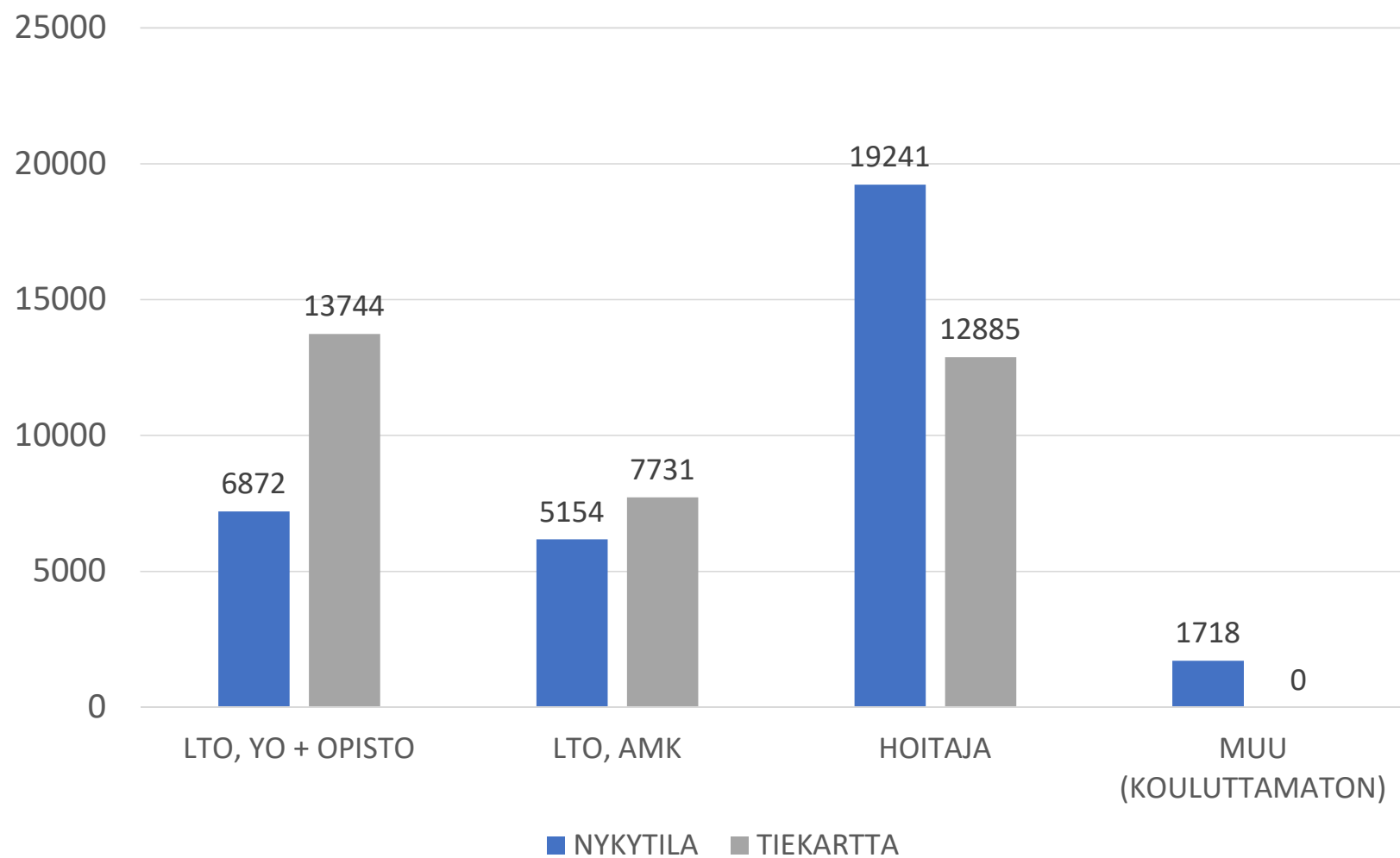
LTO, YO/KOULUTUS PER V.	958
ALALLE JÄÄ %	60 %
ALALLE JÄÄ KPL	575
ELÄKKEELLE SIIRTYY KPL	250
UUSIA LTO, YO/ NETTO	325
TAVOITEMÄÄRÄ	6872
<u>MUUTOKSEN TOTEUTUS VUOTTA</u>	<u>21</u>

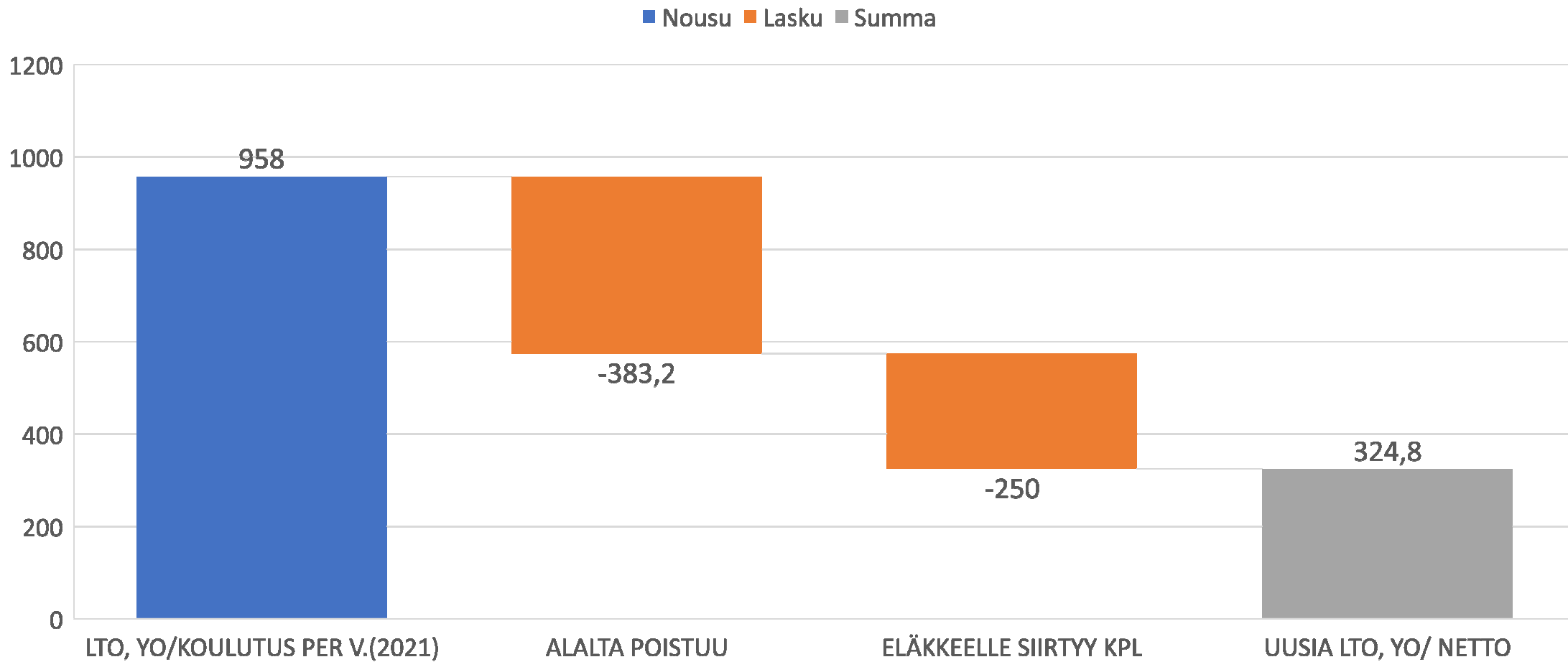
Muutokset graafisesti

Henkilöstömäärät: nykytila vrt. tiekartta

Nettomuutos lastentarhanopettajien (YO/opisto) määrissä vuosittain

Yhteenvedo tilastoista ja laskennasta

- Tiekartassa on asetettu henkilöstörakenteen osalta tavoitteita, joiden saavuttaminen vaikuttaa lähes mahdottomalta nykytilanteen pohjalta laskettuna.
- Tavoitellut muutoksen ovat liian suuria ja epärealistisia, sillä niiden saavuttaminen kestää vähintään 20 vuotta.
- Laskennassa on jätetty pois esiopetus ja tulkittu myös opistotason lastentarhanopettajatutkinnon suorittaneet varhaiskasvatuksen opettajiksi → mikäli näin ei olisi tehty, olisivat Tiekartan tavoitteet vielä vaikeammin saavutettavia, aikahaarukka jopa yli 30 vuotta.
- Kehittämistavoitteena oleva osallistumisasteen nosto on jätetty tästä laskennasta pois.
- Tiekartan virheelliset laskelmat henkilöstömääristä tulee oikaista ja tältä pohjalta tehdä uusi suunnitelma.
- Kansalliset tilastot henkilöstön osalta tulee saattaa ajan tasalle välittömästi, koska ne ovat myös pohja päätöksenteolle.
- **JOHTOPÄÄTÖS:** Tiekartassa esitetty tavoite henkilöstörakenteen muuttamisen osalta on epärealistinen ja nämä tavoitteet eivät ole saavutettavissa. Tulee laatia uusi suunnitelma, joka pohjautuu oikeisiin tilastotietoihin ja realistiseen arvioon.

Lapsen parhaaksi!
- laatu rakentuu
luottamuksesta!

Lähdeluettelo

- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. Selvitys sosionomitutkinnoista AMK:ssa. Luettavissa: <http://www.arene.fi/fi/arene/ajankohtaista/sosionomikoulutus-ammattikorkeakouluissa-hyvinvoinnin-ja-tasa-arvon-edistaja>
- Asetus lasten päivähoidosta 1973/239. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239>
- Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2017. Luettavissa: https://www.hel.fi/static/liitteet/kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimiala/Varhaiskasvatus/HKI_VASU_FIN_A4_sivuittain_DIGI_100dpi.pdf
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (KARVI) 2017. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden toimeenpanon arviointi. Tilastoraportti. Luettavissa: <https://karvi.fi/varhaiskasvatus/>
- Kuusikkotyöryhmä 2016. Kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuksen palvelut ja kustannukset vuonna 2016. Luettavissa: https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/17_09_08_Kuusikko_varhaiskasvatus_2016.pdf
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat. Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevan työryhmän tueksi. Varhaiskasvatuksen lainsäädännön uudistamistyöryhmän alainen valmisteluryhmä. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12.
- Opetushallitus 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2016:17. Luettavissa: http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf
- Opetushallitus 2018. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto. Luettavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/2596782>
- Opetushallitus (tulossa). Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017. Tuhat uutta lastentarhanopettajaa. Luettavissa: http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/tuhat-uutta-lastentarhanopettajaa
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017. Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030 - Suuntaviivat varhaiskasvatukseen osallistumisasteen nostamiseen sekä päiväkotien henkilöstön osaamisen, henkilöstörakenteen ja koulutuksen kehittämiseen. Luettavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80221/okm30.pdf>
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Sotkanet varhaiskasvatuksen tilastot. Luettavissa: <https://www.sotkanet.fi/sotkanet/fi/haku?g=354>
- Varhaiskasvatustalaki 2015/580. Luettavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036#a8.5.2015-580>
- Vertikal 2017. Tietopyyntö. Kunnan varhaiskasvatuksen henkilöstötiedot ammattinimikkeittäin 2017. 29
- Vertikal 2017. Tietopyyntö. Ammattijärjestöjen jäsenet varhaiskasvatuksessa nimikkeen ja iän mukaan 2017.